

KIRJANDUS

Põhikooli õpilane on kohustatud lugema igal õppeaastal vähemalt 4 tervikteost.

5. klass (70 tundi)

Lugemiseks 5. klassis:

I trimester:

1. Üks vabalt valitud lasteluulekogu.
2. S. Rannamaa „Kadri”

II trimester:

1. Loe läbi üks kogumik eesti muinasjutte ja valmistu jutustama üht muinasjuttu sellest!

Näiteks: „Eesti muinasjutte”

„Sada saarelehte, tuhat toomelehte”

„Tark mees taskus”

„Tere-tere, tiipajalga”

A. Jakobson „Ööbik ja vaskuss”, „Puujalaga katk”, „Suur onu ja väike vennapoeg”

J. Kunder „Suur Peeter ja väike Peeter”, „Imelik peegel” jt.

2. E. Kippel „Meelis”

III trimester:

Üks vabalt valitud juturaamat. Vaata näiteks Õ I osa lk 108 – 109, II osa lk 124 – 125!

Või: M. Keränen „Varastatud oranž jalgratas”, „Peidetud hõbedane aardelaegas” jt

J. Püttsepp „Gibraltari laevakoerte ühing”

K. Kaldmaa „Halb tüdruk on jumala hea olla”

P. Põhjala „Minu vanaisa on murdvaras”

K. Priilinn „Mustlasplikad”

R. Reinaus „Saladuslik päevik”

A. Vallik „Pints ja Tutsik” I, II

P. Raud „Printsess Lulu ja härra Kere”

I. Tomusk „Vend Johannes”, „Digipöörane kool”

I. Remes „Piraadid”

H. Mäkela „Härä Huu saab naabri“

K. Mazetti „Kummitused ja spioonid“, „Metslased ja vombatid“

J. Nesbo „Doktor Proktor ja maailma lõpp.Võib-olla“, „Dr Proktori ajavann“, „Dr Proktori puuksupulber“, „Dr Proktor ja suur kullarööv“

L. Sachar „Augud”

Aapeli „Üle linna Vinski”

R. Kipling „Mowgli” jt.

Õppesisu ja -tegevused	5. klassi lõpetaja õpitulemused
<p>Lugemine Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>	<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); • loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; • tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja – kogemustest.
<p>Jutustamine Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine.</p>	<p>Jutustamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel; • jutustab mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale; • jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu.
<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u> Küsimuste koostamine: fakti- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tekstinäitega või oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väidete ja märksõnadena. Lõikude kesksete mõtete otsimine. Teksti teema sõnastamine.</p>	<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • koostab teksti kohta eriliigilisi küsimusi; • vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega; • koostab teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või

<p>Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u> Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Tegelasete probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelasevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Loomamuinasjutu tüüptegelased.</p>	<p>märksõnu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab lõigu kesksed mõtted; • järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha; • kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega; • arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; • otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.
<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Koomilise leidmine tekstist. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine.</p>	<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi; • mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes.
<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> Rahvalaulu olemus. Loomamuinasjutu sisutunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne). Imemuinasjutu sisutunnused. Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Vanasõna, kõnekäänu ja mõistatuse olemus. Ajaloolise jutustuse tunnused. Teose teema. Probleemi olemus. Pea- ja kõrvaltegelane. Tegelasevahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm.</p>	<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu, vanasõna, kõnekäänu olemust; • seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;
<p>Esitamine Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esitamiseks</p>	<p>Esitamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • esitab peast luuletuse või rolliteksti, jälgides esituse

<p>kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Rollimäng, rolliteksti esitamine.</p>	<p>ladusust, selgust ja tekstitäpsust;</p>
<p>Omalooming</p> <p>Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine.</p> <p>Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.</p> <p>Õpimapp loetud raamatu kohta. Õpimapi sisu ja koostamine juhiste põhjal.</p> <p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: ime- või loomamuinasjutu, seiklus- või fantaasiajutu, tekke- või seletusmuistendi, loomtegelase või kirjandusliku tegelase kirjelduse, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, sündmustikku ja tegelasi tutvustava raamatuplakati, loole uue lõpu, kirja mõnele teose tegelasele, algustähekordustega naljaloo, luuletuse põhjal samasisulise jutu ja muud sellist.</p>	<p>Omalooming</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.

6. klass (70 tundi)

Lugemiseks 6. klassis:

I trimester: teema „SÕNAD TEEVAD TEKSTI“

1. Üks vabalt valitud lasteluulekogu.

Teema: „KIRJANIK LOOB MAAILMA“

2. A. Lindgren „Meisterdetektiiv Kalle Blomkvist“

või üks raamat L. Lilleste sarjast „Tommy ja Kribu krimka“, „Murdvargus koolis“, „Inimröövel Internetis“, „Kõhi pappi, või muidu...“, „Elu ohus“, „Ohtlikud miljonid“, „Sünged saladused“, „Narkodiilerite küüsis“, „Süütamine koolis“

või I. Tomusk „Kriminaalne koolipapa“, „Kriminaalne viineripirukas“, „Kriminaalne pangapresident“ jt

või M. Keränen „Varastatud oranž jalgratas“, „Salapärane lillenäppaja“, „Professor Must“ jt
või A. Holmström Degerman „Nohik Niiluse“ („Maxi ja Morgani krimkad“)

II trimester: teema „RAAMATUST SAAB FILM“

1. J. K. Rowling „Harry Potter ja tarkade kivi“ või mõni muu raamat Potteri – sarjast.

Teema „KIRJANDUS ASTUB LAVALE“

2. F. Molnar „Pal-tänava poisid“

III trimester: teema „LUGEJA AVAB TEKSTI“

A. Jacobsson, S. Olsson „Berti vägiteod“, „Berti mõtisklused“, „Berti piinad“, „Bert ja rambipalavik“, „Bert Beebinägu“ või mõni muu raamat Berti – sarjast.

Õppesisu ja -tegevused	6. klassi lõpetaja õpitulemused
<p>Lugemine Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>	<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); • loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladiusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; • tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest.
<p>Jutustamine Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine.</p>	<p>Jutustamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel; • jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale; • jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu.
<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <i>Teose mõistmist toetavad tegevused</i> Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti abil</p>	<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <i>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma

<p>oma sõnadega, peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausestena, märksõnadena.</p> <p>Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.</p> <p>Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.</p> <p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u></p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjus-tagajärg-seosed. Minajutustaja kui loo edastaja.</p> <p>Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed.</p>	<p>sõnadega või tekstinäitega;</p> <ul style="list-style-type: none"> • koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu; • leiab lõigu keskset mõtet ja sõnastab peamõtte; • järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha; • kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, võrdleb iseennast mõne tegelasega; • arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; • otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.
<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <p>Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine.</p> <p>Lihtsamate sümbolite seletamine. Valmi mõistukõnest arusaamine.</p> <p>Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine.</p> <p>Riimide leidmine ja loomine.</p> <p>Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Luuleteksti tõlgendamine.</p> <p>Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p>	<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete ja võrdlusi; • mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes.
<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <p>Seiklusjutu tunnused. Ulme- ja õuduslood. Teose teema ja idee.</p> <p>Probleemi olemus. Tüüp-tegelane. Tegelastevahelise konflikti olemus.</p> <p>Luuletuse vorm: salm ja riim. Valmi ja haiku olemus. Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm. Filmikeel ja -liigid. Animafilmi olemus.</p>	<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse olemust; • mõistab proosa-, luule- ja draamateksti olemust ja erinevust.

Draamateksti tunnuse, võrdlus proosatekstiga.	
<p>Esitamine Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).</p>	<p>Esitamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • esitab peast luuletuse, lühikese proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.
<p>Omalooming</p> <p>Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Eseme, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.</p> <p>Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.</p> <p>Osaleb rollimängus loetud teksti edasiarendusena.</p> <p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: tõsielu- või fantaasiajutu, mälestusloo, kirjandusliku tegelase või looduskirjelduse, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, teose tegelase kodulehe, loo sündmustiku edasiarenduse, tegelastevahelise dialoogi, kirja mõnele teose tegelasele, luuletuse põhjal samasisulise jutu ja muud sellist.</p>	<p>Omalooming</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.
<p>II kooliastme koondõpitulemused. 6. klassi lõpetaja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ja arendab lugejaoskusi; • väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat; • tõlgendab, analüüsib ja mõistab teoses kujutatud lugu ja tegelassuhteid, elamusi ja väärtusi; • mõistab ja aktsepteerib erinevaid seisukohti, mis kirjandusteost lugedes võivad tekkida; • jutustab teksti- või elamuspõhiselt ja arutleb teoses toimunu üle, väljendades end korrektselt; • kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades ennast korrektselt; • kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sealhulgas sõnaraamatuid ja internetti. 	

7. klass (70 tundi)

Lugemiseks 7. klassis:

I trimester: teema „ELULOOD”

Üks elulooraamat vabal valikul, näiteks

„Erika Salumäe. Jääda ellu”

„Gerd Kanter – 15 sammu võiduni”

Vahur Kersna „7 x7”

„Jüri Jaanson. Sauruse tee”

„Kaie Kõrb. Unistuste nimel”

„Kristina” (Šmigun)

„Nastja. Selgeltnägi”

„Mart Poom. Minu lugu”

„Messi. Väike poiss, kellest sai ...”

„Jaak Joala. Kuulsuse ahelad”

Stig Rästa „Minu Kennedy”

D. Lotus „Kassikõnd”(modellid)

M. Kunnas „Biitlid”

„Helgi Sallo” või muud

II trimester: teema „NOORTEKIRJANDUS”

1. valik: A. Vallik „Kuidas elad, Ann?”

B. Lebert „Grazy”

J. Guillou „Kurjus”

J. Parijõgi „Teraspoiss”

L. Tungal „Varesele valu”

M. Otava „Priska”

C. Nöstlinger „Vahetuslaps”

L. Rennison „Poisid, stringid ja ...”

A. Rass „Kasuisa”

J. Kinney „Ühe äpardi päevik” I – V

B. Davis „Joe Cowley täiesti salajane blogi” I – II

e. lockhart „Me olime valetajad”

J. Green „Süü on tähtedel”, „Paberlinnad”

R. Rowell „Eleanor ja Park”

S. Simukka „Lumikki triloogia” (, Punane nagu veri”, „Valge nagu lumi”, „Must nagu eebenipuu”) jt

H. Nõu „Pea suu!”, „Appi!”

B. Rohelend „Enesetapjad”

C. Cassidy „Sünnipäev. Saladus...”

L. Arme „Duubeltüdruk”

K. Priilinn „Peaegu Tuhkatriinu”, „Halloween”,

„Maarjamäe kägu”

R. Vassel „Sukk ja saabas”

J. Till „Charlie + Leo”

J. Tangsoo „Hanejaht”

L. Pichon „Tom Gates on absoluutselt ...” I-II

S. M. Fitzgerald „Lootuse õunakook”

Z. Sugg „Tüdruk online”

A. Portes „Valge varese anatoomia”

Teema „SEIKLUSI OTSIMAS”

2. E. Bornhöhe „Tasuja”

III trimester: teema „MAAGILISED LOOD”

Valik: D. Almond „Skellig”

T. Pratchett „Võlukunsti värv”

O. Preussler „Krabat”

J. Jaik „Kaarnakivi”

I. Hargla „Õudne Eesti”

A. Zelazny „Needuste allee”

A. Hitchcock „Lugusid, mida ema mulle kunagi ei jutustanud”

L. J. Smith „Salaring“ (sarjas „Riitus“, „Vang“ ...)

M. Gripe „Sitasitikas lendab videvikus”

E. Ibbotson „Kaasani täht”

S. Nickerson „Kuidas jäljetult kaduda, nii et sind kunagi ei leita”

M. Loper „Algas pärast lõppu”

Ph. Pullman „Kuldne kompass”

„Eesti lapse jubejutud”

Õppesisu ja –tegevused	7. klassi lõpetaja õpitulemused
<p>Lugemine Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>	<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); • loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; • tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit.
<p>Jutustamine Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal/järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.</p>	<p>Jutustamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.
<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <i>Teose mõistmist toetavad tegevused</i> Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti</p>	<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <i>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;

<p>toel oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausete ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. <u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u> Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelasvahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelasstegevusmotiivide selgitamine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi. Fantaasiakirjanduse tüüptegelasi. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; • kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused; • kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi; • arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle; • leiab teksti keskset mõtet, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte; • otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.
<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine.</p>	<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi; • selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust; • mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.

<p>Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p>	
<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> Rahvaluule liigid ja alaliigid. Rahvaluule lühivormid. Kõnekäänd ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus. Tänapäeva folkloor ehk poploor. Teksti kompositsiooni elemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Elulugu kui kirjandusteos. Memuaar. Noortekirjanduse probleemid ja noorte probleemid elus. Reisikiri, reisikirjanduse tunnused. Luule vorm: värss, stroof. Piltluule. Naljaluule, sürrealistlik luule, mässumeelne noorteluule. Kirjanduse maagia. Suured küsimused kirjanduses (filosoofia).</p>	<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), nimetab nende tunnuseid; seletab oma sõnadega biograafia, autobiograafia, memuaari, reisikirja olemust.
<p>Esitamine Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?), ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).</p>	<p>Esitamine</p> <ul style="list-style-type: none"> esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.
<p>Omalooming Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: oma eluloo, naljandi, vanasõna või kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, sürrealistliku ja noorteluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, lauamängu tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovitusena ja muud sellist. Pressikonverents loetud elulugude põhjal: ettevalmistus oma persooni tutvustamiseks, esinemine sellena.</p>	<p>Omalooming</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) ja erinevaid jutustavaid tekste; kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi (arvustuse), väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

8. klass (70 tundi)**Lugemiseks 8. klassis:****I trimester: teema „JUTTUDE VÕLUVÄGI”**

Kogumik F. R. Kreutzwald „Eesti rahva ennemuistsed jutud”

Vali välja üks muinasjutt / muistend ja valmistu seda teistele jutustama!

II trimester: teema „KIRJANDUSE LOHUTUS”

1. J. Tuulik „Vares”

W. Golding „Kärbeste jumal“

J. D. Salinger „Kuristik rukkis“

+ Juhan Liivi LUULEKOGU

Teema „PAHAD ON PAHAD JA HEAD ON HEAD?”

2. Üks A. C. Doyle`i või Christie` või mõni muu kriminaaljutt (vt ka Õ lk 110!)

III trimester: teema „TEATRIMAAILMAD”

A. Kitzberg „Libahunt” või

L. Koidula „Säärane mulk”

O. Luts „Kapsapea” (nõrgematele)

Õppesisu ja -tegevused	8. klassi lõpetaja õpitulemused
<p>Lugemine Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>	<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); • loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; • tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.

<p>Jutustamine Loo jutustamine: jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.</p>	<p>Jutustamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.
<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u> Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. <u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u> Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise</p>	<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; • kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; • kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjustagajärg-seoste üle; • kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest; • arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; • leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte; • otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.

<p>põhjuse analüüsimine. Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduse tüüptegelasi. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöo kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.</p>	
<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p>	<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriiimi; • mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;
<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> Muinasjutu tunnused, vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Koha-, vägilas- ja ajaloolise muistendi tunnused. Müüdi tunnused. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Tänapäeva folkloor ehk poploor. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Romaani (erinevad liigid) tunnused. Ulme- ja detektiivromaani tunnused. Luule vorm: värss, stroof. Riimilise ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus. Tragöödia ja komöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus. Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine.</p>	<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • seletab oma sõnadega eepika, lüürika ja draamatika, romaani, tragöödia, komöödia olemust; • eristab tekstinäidete põhjal rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid;

<p>Esitamine Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine. Luuleteksti esitamine peast. Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine. Kirjandusteost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.</p>	<p>Esitamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • esitab peast luule- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; • koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande;
<p>Omalooming Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: muinasjutu või muistendi, ulme- ja detektiivjutu, vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosateksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, muudetud žanris teksti (nt uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, mina-vormis loo, detailide abil laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, loo ühest ja samast sündmusest traagilises ja koomilises võtmes, kirja tuleviku-õpilasele ja muud sellist. Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta. PowerPoint-esitlused näitlejate kohta, fotoseeriad. Anekdoodiraamatu koostamine ja kujundamine. Tulevikuobjekt kodukohas: projekti kavand ja esitlemine.</p>	<p>Omalooming</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) ja jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; • kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

9. klass (70 tundi)

Lugemiseks 9. klassis:

I trimester: teema „**MUISTSETE INIMPÕLVEDE SOSIN**“

Üks muinasjutt soome-ugri rahvastelt: eesti, soome, liivi, vadja, vepsa, karjala, isuri, lapi, komi, mari, handi, mansi, ungari, udmurdi muinasjutt.

A. Kivirähk „**Rehepapp**“

II trimester: teema „**EESTLANE ÄRKAB**“

1. E. Raua ümberjutustus F. R. Kreutzwaldi „Kalevipojast”

Teema „PEAB OLEMA KEEGI, KES ÜTLEB SÕNA...”

2. A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees”

III trimester: teema „KIREV JA MITMEKIHILINE TÄNAPÄEV“

Üks teos kaasaegselt eesti kirjandusest (noortekirjandus):

S. Henno „Mina olin siin“

J. Ashilevi „Nagu poisid vihma käes“

R. Reinaus „Must vares“, „Suhkrust ja jahust“

B.-K. Lõhmus „Imesid juhtub harva“

D. Leesalu „Mängult on päriselt“

E. Arakas „Esmaspäevad“

K. Piiper „Tõde või tegu“ (I osa „Stella“, II osa „Ema saladus“ ...) jt

M. Karu „Nullpunkt“

J. Tangsoo „Hanejaht“

E. Sepp „Medaljon“

M. Sabolotny „Kirjaklambritest vöö“

H. Künnapas „Tristan“, „Tähtajaline elu“, „Ütlemata sõnad“

J. Mikweldt „Kassid kõnnivad omapead“

+ ÜKS LUULEKOGU kaasaegselt eesti luuletajalt (D. Kareva, K. Ehin, Contra, T. Önnepalu, Wimberg või muu).

Õppesisu ja -tegevused	9. klassi lõpetaja õpitulemused
<p>Lugemine Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>	<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); • loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; • tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.
<p>Jutustamine Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide</p>	<p>Jutustamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.

<p>kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.</p> <p>Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisioon, internet) erinevate jutustamisviisidega.</p>	
<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u> Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.</p> <p>Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Konspekti koostamine.</p> <p>Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärjelahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.</p> <p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u> Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine.</p> <p>Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine,</p>	<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; • kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; • kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärjeseoste üle; • kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest; • arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; • leiab teksti keskset mõtet, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte; • otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.

<p>käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Teose rütm: ellipsi täitmine. Sündmuste põhjustajajärg-seoste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine. Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.</p>	
<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> Mõttekorduste ja algriimi leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ja inversiooni tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ja allteksti mõistmine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p>	<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi; • mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.
<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> Regilaul ja riimiline rahvalaul, rahvalaulu vormitunnused ja teemad. Soome-ugri rahvaste loodususund (animism). Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli, miniatuuri tunnused. Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi,</p>	<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • eristab tekstinäidete põhjal rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) liike, nimetab nende tunnuseid; • seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust.

<p>ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused. Filmikunsti väljendusvahendid: pilt, sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering. Arvustuse olemus.</p>	
<p>Esitamine Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine. Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.</p>	<p>Esitamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • koostab ja esitab teost tutvustava ettekande; • esineb lühikese kõnega noori puudutaval teemal.
<p>Omalooming Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: regilaulu, lodususundit tutvustava lauamängu tegevusjuhendi, kujundirikka luuletuse, tegelase iseloomustuse, kirjavastuse luuletuse autorile, kõne teksti, miljöõ ja müütilise olendi kirjelduse, õudusnovelli, muudetud žanris teksti (novellist uudis), kirjandusteose ja filmi probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi või kirjandusteose arvustuse jms. Omaloomingulised tööd (nt lühiuurimused) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta. Esitlus kaasaegse folkmuusika kohta. „Kalevipoja“-ainelise teemapargi kujundamine ja tutvustamine.</p>	<p>Omalooming</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöõ kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; • kirjutab kirjandusteose põhjal arutlus-elementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.
<p>III kooliastme koondõpitulemused. Põhikooli lõpetaja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ja arendab lugejaoskusi; • väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat; • tõlgendab, analüüsib ja mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade loojat; 	

- mõistab ja aktsepteerib teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljusust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi;
- väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatute üle, kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid;
- kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sealhulgas sõnaraamatuid ja interneti.